

FULL CATALÀ

Any II — Número 15

MEXIC, D. F. DESEMBRE DEL 1942

Exemplar: \$ 0.50

Registradocomo artículo de segunda clase en la Administración Principal de Correos de México, D. F. el 20 de Noviembre de 1942

El Dr. Jaume Roig

Tinent Coronel de Sanitat
vist per J. M. AMETLLA

A QUESTA fauna arcaica i casolana que porta el nom d'intel·lectual, i entre les rengleres de la qual procuro dissimular-me, perd l'alté quan els fets es posen les botes de set llegües i tots els campanars del món toquen a ravat. L'intel·lectual conjuga en pretèrit fins quan se sent profeta, perquè la societat, per a ell, no pot transcendir del pla històric i el mirall en què la mira, com en l'accessori retrovisor d'un automòbil, només li reflecteix la imatge del passat.

Per a mirar endavant, hom necessita treure's les ulleres intel·lectuals ombrades per la polseguera dels esdeveniments. Necessita fer això i tenir a més una rara qualitat que en la vida i la història militar es denomina la "voluntat de vencer".

La voluntat de vencer sembla, a la primera anàlisi, una virtut bàsica de tot combatent. Tothom que lluita, lluita evidentment per guanyar, amb la nebulosa excepció, potser, d'algun heroi romàntic o wagnerià. En enfocar amb més precisió el fenomen bèl·lic, s'observa, al contrari, que la voluntat de vencer és una condició més aviat escassa, que no té res a veure amb la valentia i fins ni amb l'heroisme; i que, més que una naturalesa de l'individu, és com un complex patètic que en circumstàncies decisives s'apodera de la persona amb força inexorable. L'heroi pot arribar a l'extrem de lliurar la vida abandonat de la voluntat de vencer i sota la terra catalana reposen els ossos de molts d'aquells qui tenien el pit ple de valor i buit d'esperances.

La fe de l'intel·lectual no porta més que per excepció aquest signe místic de la voluntat de vencer. La seva és una fe secundària, derivada i molla. És una fe diferent de la fe absoluta que és l'essència de la voluntat de vencer, per més que ambdues no són fenòmens antípodes, sinó escales graduals d'una sola actitud a través de diversos temperaments. La primera no necessita arguments, mentre l'altra ha d'envoltar-se d'idees. La primera és intuïtiva; la segona és retòrica.

*

LES ARMES I LES LLETRES

pel Tinent Coronel Dr. Jaume ROIG

EL Coronel Farràs ha escrit unes paraules molt simples en el FULL CATALÀ, i que tenen una definitiva virtut: ésser el primer d'haver-les dites. Diu que vol lluitar, amb les armes, per Catalunya. Ni més, ni menys. És clar que altres, amb gesticulació pomposa, hem dit la mateixa cosa; no es pot dubtar que tots volem lluitar per Catalunya. Però vet ací: la diferència entre l'un i els altres és precisament la diferència entre aquelles dues menes de fe que al principi assenyalava. Com en els dos pols de l'acumulador, el mateix fluid porta signe contrari.

La primera cosa que fa la fe molla en llegir les declaracions del Coronel Farràs, és declarar que aquelles paraules són irreflexives. Naturalment que ho són! L'intel·lectual té això: es passa la vida aplaudint i aixecant monuments a totes les impetuoses irreflexions del passat, perquè reconeix que són el ferment veritable de la fornada històrica; però quan té al davant, de carn i ossos, algú que dona senyals de comportar-se com aquells, vol que, al contrari, actui com un cap de negociat. La fe molla es desensunya morosament per l'exabrupte, i edifica una barricada d'arguments. Còmodament parapatada des d'allí, dispara raons. Però la fe viva no pot contestar amb raons, perquè viu en un món contrari al de les raons. En el seu lloc, oposa revelacions.

El xoc entre el visionari impacient i les veus sensates s'ha repetit tantes vegades que la descripció omple les planes de la història. No vol dir això que l'apòstol sempre venci, ni tansols que mereixi vencer i els motius d'aquestes victòries o derrotes que l'heroi ha de guanyar o encallar són tan variats que, sense esgotar-los, en podem triar alguns a l'atzar.

En primer lloc, la fe viva pertany als individus. El nucli polític i les masses, per aquest ordre, es deixen permeabilitzar poc a poc per les idees, però perdent aquestes temperatures en difondre's pel cos social. En temps de calma, l'home mitjà creu que, en el fons, les idees són meres invencions dels intel·lectuals i, en multitud de casos, sols hi adhereix per una espècie de compromís. Però de sobte arriba el fet nou, que sempre és una batalla contra el fet pretèrit i la fe viva del lluitador, per un període, il·lumina, amb llum reflexa, els seguidors. El fet insòlit, fregic i cru, fóra aleshores inservible si no arribessin els intel·lectuals, els quals, amb laboriosa paciència, el digereixen i en forma de vigències, el distribueixen a les masses.

Sempre que els pocs lluiten contra els molts, els

atzars són en contra dels primers. I si els molts tenen per aliada la intel·ligència, les ocasions de fortuna dels primers són negligibles. Aquesta és la causa que els noms dels lluitadors il·lustres que marquen fites a la història siguin tan solitaris com els astres pels cels dilatats. Perquè el cas és que els intel·lectuals tenen sovint raó en contra dels vidents. Millor dit, la tenen sempre. El que passa és que, en determinades instàncies, tenen una raó endarrerida, confusa pel temps i en discordança amb la urgència del moment. I el moment oportú pot ésser qualsevol en temps de crisi, aquest en el qual vivim, aquest que passa ara pel meridà.

L'altre feix que porta la fe viva i el pes del qual la detura en el camí de la prevalença, és que confia massa en el cos com a instrument específic de victòria. Així com per al grec el veritable heroi era Hèrcul, que amb la sola força del braç vencé el lleó de Nemea, i menysprea els piròfors i les màquines enginyoses d'Arquimedes, el militar — en el seu fur intern — voldria que el combat fos com "sicut erat in principio", a cops de mandoble i de llança. Tot general, en escriure un comentari, estableix, em penso que amb raó, però amb complaença no dissimulada, que la infanteria — és a dir, el factor "home" — és qui juga el millor atot en la batalla. Ja diu Don Quixot: "...Bien hayan aquellos benditos siglos que carecieron de la espantable furia de aquestos endemoniados instrumentos de la artilleria... con la cuál un infame y cobarde brazo quita la vida a un valeroso caballero."

I per fi queda el silenci que separa com una cortina els dos móns que hem presentat en aquestes ratlles. El món de les èpoques crítiques es torna com una Babel on les llengües dels uns esdevenen asimbòliques per als altres.

En acabar aquestes disquisicions serà oportú en aquest punt una lleugera defensa de l'intel·lectual, perquè — per moltes reserves que oposi — és ell qui a la fi interpreta les paraules de la fe. Sap que les doctrines tradicionals que recolza s'enverinen pels seus propis túixecs, i escolta aquells qui porten una nova lleuor. A la història, li falten esdeveniments decisius, i a la nostra en particular, homes amb voluntat de vencer que la fecundin per tal que la musa Clio pugui infantar fastos innombrables.

Els intel·lectuals, després, ja ens cuidarem d'aquests fets, de vestir-los i d'amanegar-los; i, com és de dret, d'ensenyar a respectar qui foren els seus pares legítims.

L'HOME D'ANGLATERRA

per Pere CALDERS

ES ORGULL de països grans i petits poder explicar al món que en cada període de la seva història troben l'home que els cal per a governar-se.

Anglaterra, tan endreçada i amb tants trossos de mapa per a posar-hi ordre, porta aquesta petita vanitat de nació d'acord amb el seu seny, sense sentir el pessigolleig de les provatures ni arriscar-se amb experiments que no tinguin totes les garanties. Extreu els seus governants de la noblesa, gairebé invariablement, i aquesta previsió la fa sentir-se segura a la seva manera, dins les normes de confort de les quals és gran legisladora.

Però, naturalment, mirant-s'ho des de fora d'Anglaterra, ja es veu que aquesta habitud no suposa que hagi d'anar sempre acompanyada de l'encert. En un moment crucial per a Europa, la Gran Bretanya confià en un home partidari dels sargits i dels mals acords, que només podia veure les coses d'esquitlletes, sense saber o sense voler afrontar-les, i es va equivocar tant que la feina d'arreglar tot el que va fer malbé ha portat grans pertorbacions.

Quan el fracàs de Chamberlain fou tan evident que ja ni tansols podia participar del benefici de Foblit, la mestressa Anglaterra trià la persona per a posar-hi remei, i l'honor recaigué en la família Churchill, que havia deixat passar set generacions de ducs en veu baixa, grisos i sense la voluntat de protagonistes de la història.

La necessitat apressava tant que calgué oblidar petits greuges: per al gust anglès, Winston Churchill és massa revolucionari, poc respectuós amb la tradició i perillosament imaginatiu. Passà per Harrow com un estudiant mediocre, esperant els professors pel seu menyspreu per les humanitats, i semblaria que la influència més perdurable que li ha quedat d'aquella època és la seva afició pels barrets estranys. El distintiu dels alumnes de Harrow és un barret de palla que produeix esgarrifances.

Winston Churchill
o el Clemenceau dels nostres dies

EL JOAN PEIRO QUE JO HE CONEGUT

per Pere FOIX

EN AQUESTA HORA incerta de l'emigració, quan veiem que els "polítics" professionals persisteixen en l'ur tasca de disgregació, pensant-se que des del 1936 no ha passat res; quan es constata que alguns s'estenten a voler que les coses rutllin com abans d'aquella data, no sabem si esguardar-los amb els ulls benignes de la commiseració o fer-los l'obsequi del nostre menyspreu. Els són aplicables les paraules de Benjamí Franklin: "Quan un partit lluita pel poble, gran nombre dels seus membres no tenen altre desfici que els seus interessos personals, tot fingint que serveixen els públics." D'una altra mena són els obtusos, per als quals Einstein ha dit: "L'origen de la dolenteria de l'home, heu de cercar-la més en l'estultícia que no en els mals instints."

A mesura que els cabells se'ns tornen blancs, tenim d'aquella mena de "polítics" en concepte més repulsiu. En canvi, som duts a una admiració més viva envers aquells polítics, els de veritat, com Campalans. Només cal comparar un Saint-Just que deia: "La Nació és el centre de l'honor", amb un Pierre Laval que ha dit: "En realitat, nosaltres som presoners de la nostra naturalesa i la nostra naturalesa ens mana viure. Viure deixant fe banda les efusions sentimentals, car jo considero que és boig o estúpid aquell qui diu: "Tot és perdut menys l'honor"; ja que quan s'ha perdut tot, l'honor no es salva."

Tals són, essencialment, les dues menes de polítics. Vet aquí que quan el cable ens lloguè la notícia de l'afusellament de Joan Peiró pels espanyols, ens sentírem fonamentament adolorits, car Peiró era d'aquells polítics que creuen en l'honor, que senten la vibració d'una idea, l'impuls vigorós de la lluita, la necessitat joiosa de la bonesa. Peiró estimava la llibertat i sentia el noble afany de la justícia. La seva vida havia estat turmentada i misèriosa. Neix en una casa de treballadors dels més pobres de Sants. Era la llar de Joan Peiró una d'aquelles on calia allargar la pessesta fins a un extrem inversemblant.

Trista infantesa, la del noi Peiró! Als vuit anys, ja li cerquen una feina, i als deu és aprenent vidrier. El forn del vidre és la seva escola. Creix entre mals exemples i escoltant renecs a dojo. Tot son renys i cops dels fadrins, que es venegen en el més feble de la dissort d'ells mateixos. I el dolor engendra l'odi, la rancúnia i els mals pensaments, i en esdevenir homes escampen el mal entre els desvalguts. Així viu la humanitat, adolorida, vexada, amb afanys de revenja i enderiada a esbandir la pobresa a costa de totes les baixeses. Heu's ací una íntima disculpa per als arribistes, quan els arribistes han patit la incertesa aclaparadora d'una infantesa sense amor. Duen l'espina clavada al cor, i es venegen de tot i de tothom. En canvi, Joan Peiró...

Peiró, el veieu com sap avantposar-se a la mesquinesa i com predica la fraternitat amb l'exemple i com torna el bé pel mal.

Té vint anys, i encara no sap de lletra. Mai, de noi, no entrà a l'escola. Cal afanyar-se per guanyar sis pessetes a la setmana, que els pares esperen el dissabte amb desfici i els diumenges a la tarda veieu el jove Peiró abillat amb vestit blau i espadnyes blanques, les butxaques buides, com camina carretera de Sants avall i s'encabeix d'amagat als toros, afició encomanada dels fadrins vidriers.

No obstant, als toros no hi veu altra cosa que la continuació de la salvatgeria del forn del vidre, i el seu esperit el duu a voler comprendre el com de les coses,

i s'adona que mentre altres llegeixen, ell no sap desxifrar l'escriptura.

—Un dia—em contava en certa ocasió— un company de treball em dona un full. Jo no el podia llegir. Vaig sentir-me avergonyit, sobretot en veure que un altre aprenent el llegia d'amagat de l'amo en veu alta en una rotllana d'aprenents. El full parlava de les vuit hores i del malviure de la classe obrera. Des d'aquell instant em vaig prometre d'aprendre a llegir per a mi i per als qui, com jo, no en sabien.

JOAN PEIRÓ VIDRIERO.
ANARQUISTA PROPAGANDISTA Y DE ACCIÓN MUY PELIGROSO
VIDRIERO.
Nació en Barcelona el día 16 de Febrero de 1887; hijo de Juan y de Encarnación. Casado.
Alma de la organización del Ramo de Elaborar Vidrio, habiendo desempeñado durante bastante tiempo la Presidencia de la Federación de Vidrieros de toda España.
Delegado por Cataluña en el 22 Congreso Sindicalista celebrado en Madrid en Diciembre del 1919.
Delegado por la Sección de Vidrio plano de Matapozuelo, Arroyo y Lamiaco (Salbas) en el Congreso de la Federación Española de Vidrieros, Cristaleros y Similares, celebrado en Palma de Mallorca en Junio del 1920, siendo del Comité central del mismo.
Ha sido detenido varias veces; en Julio de 1917, por reunión clandestina.
En 20 de Octubre del 1919, ingresó en la Prisión Central de Barcelona a disposición de las Autoridades Militares.
Detenido el día 15 de Diciembre de 1920 en Castellón de la Plana al tratar de celebrar una reunión clandestina de Delegados de los Sindicatos Unidos de Barcelona.
Tenia su domicilio, calle de Alcolea nº 96.-2º.

Fitxa policíaca de Joan Peiró

La policia espanyola no deixava de petjar els heroics lluitadors del proletariat català

I aquesta noble ambició fou assolida sense mestre. I... després la ploma. I en comprendre que la ploma no bastava, va comprar la paraula. I la seva ploma i la seva paraula el dugueren a la direcció del Sindicat de Vidriers i a la presó i al martiri de la "conducció ordinària". Fou perseguit. Ferotgement perseguit, per la policia i els pistolers. Vida de treball, de proselitisme, de martiri. La família va augmentar, i la ració de pa va disminuir. L'esposa pateix, pateixen els fills i ell lluita contra la pobresa de la llar i la gran injustícia social. La societat, esporuguida, el vol arreconar com un empestat que fomenta la revolta. No s'acovardeix. Tot ho perd: salut, família, benestar. El que no perd mai és la il·lusió i l'afany de lluita; les batzegades, les penúries, l'empresonament gairebé continu, li donen tremp i el fan incorruptible. Es d'aquells que saben plantar cara a l'adversitat amb valentia i seny, sense provocacions, amb fermesa i rectitud.

*

Amb Peiró he viscut moments de joia i també hores d'angoixa. La lluita clandestina, la presó, i instants d'esperances, quan il·luminats ens semblava que ja teníem a les mans el triomf. Després, tornaven les nits de presó. Ell, indomable, allunyava la patra i en el seu cervell s'incrustava la idea que mena a la mort. Malgrat el decandiment de molts les idees brollaven dels seus llavis, amb la puresa dels profetes. I Peiró anava somrient de fa presó a la llar, al taller, al miting, a la Junta Directiva del Sindicat, als Congressos de l'organització obrera i arreu la paraula de foc de Peiró es feia oír. Davant la multitud com enfront dels "civils" els cavalls dels quals calciguen els homes, i

(Segueix a la pàgina 10)

(Ve de la pàgina 1)

Churchill sortí del col·legi amb la fama d'ésser negligent i entrà a l'exèrcit amb el pes d'aquest bagatge. Els militars de casta l'acusaren de ser poc ortodox i de tenir idees innovadores, pecats dels quals el jove noble no tenia gens de ganes de redimir-se. Feia carrera: sense immutar-se, refiant-se de la seva flama interior, i en el mes de juliol del 1914 pogué rendir el primer gran servei al seu país, fent possible l'eficaç mobilització de l'armada britànica. El servi, en el curs de la mateixa guerra, intuïnt que el tanc era una arma que s'havia de tenir en compte, i si no triomfà en l'intent d'obtenir la seva fabricació en gran escala i proporcionar-ne a l'exèrcit, fou degut que els militars professionals no van estar tranquils fins que l'opinió oficial anglesa acordà que els tancs eren una novetat cara i pueril.

Després de la passada guerra, Winston Churchill va dedicar-se a arrodonir el seu caràcter, emprenent múltiples activitats. Ha estat soldat, explorador, pintor, escriptor i paleta a estones, sense reclamar res a la història i esperant el moment, potser a plena consciència, en el qual la història hauria de cridar-lo.

H. G. Wells, en un article escrit fa poc més d'un any, digué: "Tot fa creure que un poder misericordiós estava preparant aquest anglès extraordinari per a l'hora més plena de responsabilitats del Reialme Unit. Després d'imaginar el que hauria passat si Winston Churchill no existís, em sembla que desperto d'un malson."

Fa l'efecte, realment, que el poder misericordiós, tan distret en altres ocasions, aquesta vegada proveï. Churchill acceptà el seu paper plantant cara a totes les conseqüències, i desvetllà les ganes de subsistir que Anglaterra deixava dormir perillosament.

Ha aconseguit l'estimació del seu poble, fins al punt que aquest es faci càrrec de les seves entremaliadures. Per a l'anglès corrent, aferrat a la normalitat anglesa, algunes excentricitats es poden tolerar i àdhuc mereixer una mica d'afecte. Enmig del dolor de la guerra, al ciutadà de Londres li agrada trobar amics i poder dir: "Fixeu-vos com és el nostre duc: mentre ens bombardegen, s'està en el seu jardí de Westerham pintant els peixos d'un brollador." Ell i l'amic somriuen amb una mitja rialla de comprensió i se senten ben governats.

Fa escriure pensar què passaria en qualsevol dels nostres països llatins si un home d'Estat, en el curs d'una crisi profunda, es dediqués a escriure la biografia d'un seu avantpassat, o a pintar o fer de paleta per afició. I si a més d'això se sentís inclinat a recórrer botigues en recerca dels barrets més estrafolaris que el mercat pogués proporcionar i se'ls posés, la gent es creuria mal guiada i tindria tota mena de por.

Però Winston Churchill és molt anglès, i deu saber tot allò que cal per a ésser dignament un gran anglès. Tant debò que no li faltin ambició ni avisaament per a fer ben universal el seu prestigi, decidint-se a posar fi a alguns dels vicis del Reialme Unit en les seves relacions amb els altres països. Si aconseguís que la Gran Bretanya netegés la seva política internacional, no tenint altres tractes amb dictadors espanyols o aficionats a dictador d'altres nacions, i no donés la sensació que, de tan picardiosa, es deixa entabanar sovint, Churchill, a més de l'home d'Anglaterra, seria un dels homes que el món necessita actualment.

PERE CALDERS

BON NADAL I CAP D'ANY
ALS LECTORS DE
"FULL CATALA"

FARMACIA "ORFEON"

Luis Moya 31 - B

Ericsson 18-48-60

L-77-23

RECEPTES - ESPECIFICS - PERFUMERIA
SERVEI A DOMICILI PER TELEFON:

LA FARMACIA CATALANA DE MEXIC